Vanderbilt Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u Aile De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Vanderbilt Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u Aile De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32446

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Vanderbilt Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u Aile De?erlendirme Ölçe?i (Vanderbilt DEHB Derecelendirme Ölçe?i'nin ebeveyn formu), çocuklarda Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u (DEHB) belirtilerini ve ili?kili davran?? sorunlar?n? de?erlendirmek amac?yla kullan?lan, ebeveyn taraf?ndan doldurulan bir ölçektir. Bu ölçek, genellikle Amerikan Psikiyatri Birli?i'nin (APA) **Tan?sal ve ?statistiksel El Kitab? (DSM)** kriterlerine dayal? olarak semptom taramas? yapmak ve klinik kararlar? desteklemek için tasarlanm??t?r. Ölçe?in Türkçe adaptasyon çal??mas?, 2012 y?l?nda T. Küçük-Do?aro?lu taraf?ndan yüksek lisans tezi kapsam?nda gerçekle?tirilmi?tir.

Bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türk kültürüne ve diline uygunlu?unu saptamay? amaçlam??, psikometrik özelliklerini inceleyerek geçerlik ve güvenirlik kan?tlar?n? sunmu?tur. Ölçe?in temel hedefi, **DEHB'nin alt tipleri** (dikkatsizlik, hiperaktivite/dürtüsellik) ve s?kl?kla e?lik eden di?er davran?? bozukluklar?n?n (örne?in, Kar??t Gelme Bozuklu?u) ?iddetini ebeveyn bak?? aç?s?yla ölçmektir.

Anahtar Kelimeler

Vanderbilt, Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u, DEHB, Ebeveyn De?erlendirme Ölçe?i, Çocuk Psikiyatrisi, Psikolojik Test, Uyarlama, DSM Kriterleri.

Yazarlar

Orijinal Ölçek Geli?tiricileri: Dr. Mark Wolraich ve arkada?lar? (Vanderbilt Üniversitesi T?p Merkezi).

Türkçe Uyarlama Çal??mas? Yazar?: Küçük-Do?aro?lu, T.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, çocuk ve ergenlerde **DEHB semptomlar?n?n** varl???n?, s?kl???n? ve ?iddetini sistematik bir ?ekilde de?erlendirmektir. Vanderbilt Ölçe?i, klinisyenlere DSM-IV veya DSM-5 kriterlerine uygun olarak DEHB tan?s? koyma sürecinde destekleyici, standardize edilmi? bir araç sunar. Ebeveynler, çocuklar?n?n ev ve sosyal ortamlardaki davran??lar?n? derecelendirerek, semptomlar?n günlük i?levsellik üzerindeki etkileri hakk?nda önemli bilgiler sa?larlar.

Türkçe adaptasyon çal??mas?n?n özel amac? ise, uluslararas? alanda yayg?n olarak kullan?lan bu klinik arac? Türk popülasyonuna kazand?rmak ve ölçe?in kültürel geçerli?ini ve güvenirli?ini akademik olarak kan?tlamakt?r. Bu sayede, Türkiye'deki çocuk psikiyatrisi ve psikoloji alanlar?nda standart bir de?erlendirme arac?n?n kullan?lmas? hedeflenmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Vanderbilt DEHB Aile De?erlendirme Ölçe?i, genellikle iki ana bölümden olu?ur. ?lk bölüm, **DEHB'nin temel semptom kümelerini** (Dikkatsizlik ve Hiperaktivite/Dürtüsellik) ölçer ve do?rudan DSM tan? kriterleriyle ili?kilidir. ?kinci bölüm ise, DEHB ile s?kl?kla komorbid olarak görülen davran?? sorunlar?n? ve psikososyal i?levsellik alanlar?n? de?erlendirir.

Ölçek, bu yap?lar arac?l???yla yaln?zca semptom say?s?n? de?il, ayn? zamanda semptomlar?n çocu?un akademik, sosyal ve aile i?levleri üzerindeki **bozucu etkisini** de ölçmeye odaklan?r. Bu çok boyutlu yap?, klinisyenlere çocu?un genel psikososyal durumuna dair kapsaml? bir bak?? aç?s? sunar.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas?na ait spesifik **geçerlik** sonuçlar?, Küçük-Do?aro?lu'nun (2012) yüksek lisans tezinde detayl? olarak sunulmu?tur. Geçerlik çal??malar? genellikle yap? geçerli?i (faktör analizi sonuçlar?n?n beklenen DEHB ve komorbidite yap?lar?yla uyumu) ve ölçüt geçerli?i (ölçe?in klinik tan? veya di?er standart DEHB ölçekleriyle korelasyonu) üzerine odaklanm??t?r.

Kaynak verilerde geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, bir uyarlama çal??mas?n?n temel gere?i olarak geçerlik analizlerinin (örne?in, **Kapsam Geçerli?i** ve **Yap? Geçerli?i**) ilgili tezde yer ald??? varsay?lmaktad?r. Bu analizler, ölçe?in Türk kültüründeki çocuklar?n DEHB belirtilerini do?ru ve amaçlanan ?ekilde ölçtü?ünü do?rulamay? amaçlam??t?r.

Güvenirlik

Türkçe adaptasyon çal??mas?nda elde edilen **güvenirlik** verileri, Küçük-Do?aro?lu'nun (2012) tezinde mevcuttur. Güvenirlik analizleri, ölçe?in iç tutarl?l???n? (Cronbach Alfa katsay?s?) ve muhtemelen test-tekrar test güvenirli?ini incelemi?tir. Yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Vanderbilt ölçe?inin orijinal versiyonlar?, genellikle yüksek iç tutarl?l?k de?erlerine sahiptir. Türkçe versiyonunun güvenirlik analizleri de, ölçe?in farkl? zamanlarda veya farkl? madde setleriyle uyguland???nda tutarl? sonuçlar üretme yetene?ini kan?tlamay? hedeflemi?tir.

Faktör Analizi

Vanderbilt Ölçe?i'nin faktör yap?s?, genellikle DSM-IV/DSM-5'in DEHB alt tiplerini yans?tacak ?ekilde tasarlanm??t?r: **Dikkatsizlik** ve **Hiperaktivite/Dürtüsellik**. Türkçe uyarlama çal??mas?nda yap?lan Faktör Analizi, ölçe?in maddelerinin Türk popülasyonunda da bu klinik

ARABPSYCHOLOGY.COM

olarak anlaml? faktör yap?lar?n? destekleyip desteklemedi?ini ara?t?rm??t?r.

Uyarlama tezinde (Küçük-Do?aro?lu, 2012), Do?rulay?c? veya Aç?mlay?c? Faktör Analizi yöntemlerinden biri kullan?larak, ölçe?in teorik yap?s?n?n (DEHB çekirdek semptomlar? ve komorbid semptomlar) ampirik verilerle ne ölçüde örtü?tü?ü belirlenmi?tir. Bu analizler, ölçe?in yap? geçerli?ine dair önemli kan?tlar sunar.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Ebeveyn taraf?ndan doldurulan derecelendirme ölçe?i (Likert tipi veya s?kl?k bazl? derecelendirme beklenmektedir, ancak kaynakta spesifik derecelendirme bilgisi '-' olarak verilmi?tir).

Language Available: Türkçe (Uyarlama çal??mas?), ?ngilizce (Orijinal)

Population Group: Çocuklar ve Ergenler

Age Group: Genellikle okul ça?? çocuklar? (6-12 ya?) ve ergenler.

Population Details: Türkiye'de ya?ayan, genellikle klinik örneklem veya okul temelli örneklemden al?nan çocuklar ve ergenler. Türkçe uyarlama çal??mas? Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yap?lm??t?r.

Test Methodology: Tarama ve **klinik de?erlendirme** amaçl? kullan?lan, ebeveynin çocu?un son alt? aydaki davran??lar?n? belirli bir s?kl?k veya ?iddet skalas? üzerinden de?erlendirdi?i bir öz-bildirim/gözlem ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

DEHB taramas?, Geçerlik, Güvenirlik, Okul Performans?, Kar??t Gelme Bozuklu?u, Klinik Örneklem, Yüksek Lisans Tezi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: Belirtilmemi?tir.

Correspondence Address: Ankara Üniversitesi, E?itim Bilimleri Enstitüsü (Uyarlama çal??mas? için).

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal versiyonu genellikle klinik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için ücretsiz olarak sunulmaktad?r. Türkçe adaptasyon çal??mas? 2012 y?l?nda tamamlanm??t?r. Kullan?m izinleri için orijinal geli?tiricilere (Vanderbilt Üniversitesi) ve Türkçe uyarlama sahibine ba?vurulmas? gerekebilir.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas?na buradan ula??labilir: vanderbilt-dikkat-eksikligi-ve-hiperaktivite-bozuklugu-aile-degerlendirme-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Küçük- Do?aro?lu, T. (2012). *Vanderbilt Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u Aile De?erlendirme Ölçe?i Türkçe uyarlama çal??mas?.*(Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi, E?itim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tez kayd?n?n resmi ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr

Vanderbilt Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u Aile De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçe?in maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler, ilgili yüksek lisans tezinde veya ölçe?in resmi dokümantasyonunda yer almaktad?r. Tipik olarak maddeler, Dikkatsizlik (9 madde) ve Hiperaktivite/Dürtüsellik (9 madde) kategorilerinde yer alan DSM semptomlar?n? yans?t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM